

OPINIE
asupra proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative
(proceduri simplificate în procesul penal)

Considerații generale

Autorul Proiectului

Proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (proceduri simplificate în procesul penal) este elaborat la inițiativa Ministerului Justiției, urmare a propunerilor prezentate de către diverse instituții publice și urmare a ședințelor Grupului de lucru privind modificarea Codului de procedură penală, creat pe platforma ministerului, în cadrul cărora aceste propuneri au fost analizate, consolidate și înserate în proiectul supus analizei.

Categoria de lege

Categoria actului legislativ propus este Lege organică, ceea ce corespunde art.72 din Constituție și art. 6-12 din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative.

Proiectul supus analizei a fost plasat pentru consultare publică.

Scopul, obiectul și structura proiectului

Proiectul de lege a fost elaborat în vederea realizării acțiunii nr. 2.1.3 „Simplificarea și eficientizarea procedurilor judiciare” din Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022–2025, ce vizează revizuirea legislației procesual penale în vederea simplificării/eficientizării procedurilor de examinare a cauzelor penale atât la etapa prejudiciară, cât și la cea judiciară.

Autorul argumentează că, reieșind din faptul că există mai multe alternative cu privire la procedurile simplificate în procesul penal, ar fi echitabil ca acestea să se poată diferenția între ele: după subiecții procesuali, după etapa la care poate fi aplicată, după procedura de judecare, precum și după pedepsele aplicate.

Proiectul propune avantaje, ce se referă la degrevarea instanțelor de judecată de volumul mare de cauze și operativitatea instrumentării acestora atât la faza de urmărire penală cât și la faza de judecare, recuperarea mai rapidă a prejudiciilor cauzate prin infracțiuni, oferirea instrumentelor de identificare a persoanelor vinovate, evitarea tergiversării examinării cauzelor, evitarea expirării termenului de prescripție sau de restituire a prejudiciului cauzat etc.

În viziunea autorilor proiectului de lege, procedurile simplificate în procesul penal vor constitui opțiuni de soluționare mai rapidă a cauzelor penale ce vor putea fi aplicate de la o etapă incipientă pînă la începerea cercetării judecătorești, în funcție de procedura aplicată. De asemenea, aceste proceduri vor permite recuperarea rapidă a prejudiciilor și vor optimiza volumul de lucru atât al organelor de urmărire penală, cât și al instanțelor de judecată, vor oferi instrumente de identificare a persoanelor vinovate, vor duce la evitarea tergiversării examinării cauzelor etc. Astfel, în cazul acordului de recunoaștere a vinovăției, una dintre modificările propuse prevede că persoana fizică sau juridică va putea negocia cu procurorul pedeapsa care urmează a fi aplicată. Negocierea pedepsei se va efectua în intervalul limitelor pedepsei reduse cu o treime. În același timp, negocierea pedepsei va putea fi efectuată în intervalul limitelor pedepsei reduse cu o doime, în cazul în care persoana pusă sub învinuire încheie un acord de recunoaștere a vinovăției și cooperează cu organul de urmărire penală în vederea descoperirii infracțiunilor ori la demascarea și urmărirea penală a altor complici la infracțiune sau altor persoane, la căutarea bunurilor obținute în urma săvîrșirii infracțiunilor. Procedura acordului de recunoaștere a

vinovăției nu va putea fi aplicată față de conducătorii grupului criminal organizat sau organizației criminale. De asemenea, proiectul de lege prevede posibilitatea încheierii acordului judiciar de interes public între procuror și persoana juridică învinuită de comiterea infracțiunilor de evaziunea fiscală a întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor (art. 244), spălarea banilor (art. 243), coruperea activă (art. 325), traficul de influență (art. 326) sau darea de mită (art. 334). Acest acord va fi aprobat de către procurorul ierarhic superior și confirmat de instanța de judecată. În baza acordului, persoana juridică este liberată condiționat de răspundere penală, dacă respectă mai multe condiții, și anume: recunoaște vinovăția și calificarea juridică, indicate în actul de acuzare, acceptă achitarea unei amenzi de interes public, repararea prejudiciului cauzat prin comiterea infracțiunii și instituirea unei perioade de monitorizare de către autoritățile competente pentru evaluarea riscurilor corupționale pentru o perioadă care nu va depăși trei ani. Cuantumul amenzii de interes public va fi calculat proporțional cu profitul obținut prin comiterea infracțiunii, în limita de pînă la 30% din cifra medie de afaceri anuală calculată pe ultimii trei ani, pînă la data pornirii urmăririi penale. Dacă persoana juridică se conformează condițiilor stipulate în acordul judiciar de interes public în termenul stabilit, urmărirea penală încetează.

Procedura simplificată va fi aplicată doar persoanei fizice cu aplicarea pedepsei redusă cu o pătrime, dacă aceasta își recunoaște vinovăția și încadrarea juridică a faptelor.

Proiectul respectiv vine să clarifice și să traseze clar liniile de demarcare între procedurile simplificate în procesul penal. Astfel, aceste condiții au fost structurate în 3 categorii: - acordul de recunoaștere a vinovăției; - acordul judiciar în interesul public; - judecarea cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală.

Proiectul legii prevede modificarea următoarelor acte normative:

- Codul penal al Republicii Moldova nr. 985/2002;
- Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122/2003;
- Legea nr. 1104/2002 cu privire la Centrul Național Anticorupție;
- Legea nr. 308/2017 cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului.

Fundamentarea proiectului

Nota informativă a proiectului este argumentată suficient, autorul respectînd rigorile de transparență în procesul decizional la promovarea proiectului.

Conform art.30 lit.e) al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, nota informativă trebuie să conțină „e) fundamentarea economico-financiară”. Potrivit notei informative adoptarea proiectului nu impune cheltuieli financiare suplimentare din contul bugetului public național.

Considerații detaliate

Modificarea Codului penal al Republicii Moldova nr. 985/2002 și Codului de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122/2003

Proiectul propune *completarea Codului penal cu art. 59¹ „Liberarea condiționată de răspundere penală a persoanei juridice”, care prevede că în privința persoanei juridice cu care a fost încheiat un acord judiciar de interes public, confirmat de instanța de judecată, urmărirea penală poate fi suspendată condiționat, cu liberarea ulterioară de răspundere penală în conformitate cu procedură penală, dacă condițiile acordului au fost îndeplinite de către persoana juridică și a expirat termenul de monitorizare fixat în acord. De asemenea, se propune completarea art.210 din Codul de procedură penală cu un alineat nou în următoarea redacție: „Bunurile se scot de sub sechestru cînd persoana juridică a executat amenda de interes public stabilită în acordul judiciar de interes public și a reparat prejudicial cauzat prin infracțiune.”*

În urma analizei reglementărilor propuse, atragem atenție la expresia utilizată în textul ambelor articole „interes public”, care urmează a fi revăzută, în contextul constatărilor Curții Constituționale expuse în hotărârile nr.22/2017, nr.33/2017 și nr.24/2019. Curtea a constatat că o astfel de definiție nu se regăsește și în legea penală și a reiterat că legea penală nu conține criterii clare și previzibile pentru aprecierea, în mod concret, a impactului acțiunilor unei persoane în privința unei valori abstracte cum este „interesul public” (HCC nr.33 din 7 decembrie 2017, § 108). Având în vedere caracterul abstract al sintagmei contestate, Curtea a constatat că textul „interesului public” este susceptibil de o interpretare extensivă defavorabilă în cazul făptuitorului. Interpretarea extensivă defavorabilă constituie o încălcare a principiului legalității incriminării și al legalității pedepsei. Prin urmare, Curtea a constatat că textul „intereselor publice sau”, nu îndeplinește standardul calității legii penale, fiind contrar articolelor 1 alin.(3) și 22, coroborate cu articolul 23 alin.(2) din Constituție.

Reieșind din cele relatate, în vederea excluderii diferitor interpretări nedorite, considerăm necesar în sensul modificărilor propuse prin proiectul supus discuției, de a revedea expresia „interes public”, reieșind din constatările Curții Constituționale.

Articolul 20 din Constituție garantează oricărei persoane dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime. Totodată, în temeiul articolului 115 alin. (4) din Constituție, procedura de judecată este stabilită prin lege organică. Prin Recomandarea nr. R (87)18 Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei a încurajat statele membre să ia măsuri care vizează simplificarea procedurilor judiciare ordinare prin recurgerea la procese accelerate, care includ hotărâri sumare, înțelegeri extrajudiciare, acorduri de recunoaștere a vinovăției și judecarea cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală.

Examinarea cauzei penale în procedură simplificată este un instrument care oferă avantajul soluționării cu celeritate a cauzelor penale atunci când inculpatul recunoaște în totalitate săvârșirea faptelor indicate în rechizitoriu și solicită ca judecata să se facă în baza probelor administrate în faza de urmărire penală. În jurisprudența sa, Curtea Europeană a afirmat că, atunci când o acuzație penală împotriva inculpatului este stabilită printr-o formă prescurtată de examinare judiciară, aceasta duce, în esență, la renunțarea la o serie de drepturi procedurale. Acest lucru nu poate fi o problemă în sine, deoarece nici litera, nici spiritul articolului 6 din Convenția europeană a Drepturilor Omului nu împiedică o persoană să renunțe la aceste garanții din propria sa voință (a se vedea Scoppola v. Italia (nr.2) [MC], hotărârea din 17 septembrie 2009, § 135).

Este de menționat că reglementările referitoare la încadrarea juridică a faptelor în legile penale, stabilirea pedepsei pentru infracțiuni, precum și alte reglementări care țin de competența Parlamentului se întemeiază pe rațiuni de politică penală. Potrivit articolului 113 din Codul penal, calificarea infracțiunii cuprinde acea parte a procesului de aplicare a normelor juridice care constă în determinarea și constatarea juridică a corespunderii exacte între semnele faptei prejudiciabile săvârșite și semnele componenței infracțiunii, prevăzute de norma penală. De asemenea, potrivit prevederilor aceluiași articol, efectuarea calificării juridico-penale oficiale este încredințată de către stat unor organe speciale de urmărire penală, ale procuraturii și instanțelor judecătorești, care acționează în numele legii.

Cu referire la propunerea privind *completarea Codului penal cu art.79¹* și propunerea privind *modificarea art.80*, suntem de părere că reducerea limitelor de pedeapsă nu sunt argumentate. Considerăm că cooperarea cu organul de urmărire penală trebuie să constituie una din condițiile obligatorii de încheiere a acordului de recunoaștere a vinovăției, iar necooperarea cu organul de urmărire penală considerăm că ar trebui să constituie un motiv pentru procuror de a refuza încheierea acordului. Totodată, atragem atenție la prevederile art.76 din Codul penal, care stabilește circumstanțele atenuante, și care urmează a fi revăzute în sensul excluderii repetărilor. A vedea norma

de la lit.e) „prevenirea de către vinovat a urmărilor prejudiciabile ale infracțiunii săvârșite, repararea benevolă a pagubei pricinuite sau înlăturarea daunei cauzate”.

Cu referire la *completarea art.53¹ alin. (2) cu lit.c¹* „aprobă acordul de recunoaștere a vinovăției și acordul judiciar de interes public”, considerăm că negocierile cu procurorul și aprobarea de către procurorul ierarhic superior a acordului de recunoaștere a vinovăției și a acordului judiciar de interes public ar putea duce la subminarea independenței și responsabilității procurorilor.

Prin proiect se propune *completarea alin. (1) al art.364¹* cu cuvintele „persoana fizică”. Astfel, pînă la începerea cercetării judecătorești, inculpatul, și anume se are în vedere persoana fizică, poate declara, personal prin înscris autentic că recunoaște săvârșirea faptelor indicate în rechizitoriu și solicită ca judecata să se facă pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală. Considerăm că prin această modificare se încalcă principiul legalității și principiul egalității în privința persoanei juridice. Această propunere este neechitabilă în raport cu persoanele juridice și, prin urmare, recomandăm ca această normă să fie aplicată și persoanelor juridice, de rînd cu persoanele fizice.

Proiectul propune *completarea art. 364¹ cu alin. (1¹)* în următoarea redacție: „Judecarea pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală poate avea loc numai cu privire la infracțiunile pentru care legea prevede pedeapsa amenzii, muncii neremunerate sau a închisorii de cel mult 15 ani.” Atragem atenție că norma propusă trezește un șir de neclarități și interpretări nedorite. Apare întrebarea, de ce judecarea pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală poate avea loc numai cu privire la infracțiunile pentru care legea prevede pedeapsa amenzii, muncii neremunerate sau a închisorii de cel mult 15 ani? De ce nu este valabilă această normă și pentru alte infracțiuni? Această abordare poate aduce atingere principiilor cu valoare constituțională conexe, precum accesul liber la justiție, dreptul la un proces echitabil și principiul egalității cetățenilor în fața legii.

Alin. (10) al art. 364¹ prevede că „Sentința adoptată în condițiile prezentului articol poate fi atacată cu recurs, invocîndu-se doar erorile procesuale și măsura de pedeapsă stabilită”. Constatăm că norma nu este clară, trezește un șir de interpretări și generează efecte coruptibile. Nu este clar de ce nu pot fi luate în considerare toate motivele, dar autorul face referire expresă doar la erorile procesuale și măsura de pedeapsă stabilită. În acest sens, precizăm că potrivit art. 414 alin. (1) din Codul de procedură penală, instanța de apel verifică legalitatea și temeinicia hotărîrii atacate cu apel. Alin. (5) al aceluiași articol prevede că instanța de apel se pronunță asupra tuturor motivelor invocate în apel.

În viziunea noastră, limitarea categoriilor de infracțiuni pentru care se va aplica art. 364¹ și reducerea limitelor de pedeapsă în acest caz poate crea situații și conduce din contra la creșterea volumului de muncă al judecătorilor și, prin urmare, încurajarea aplicării acordului de recunoaștere a vinovăției nu va atinge scopul urmărit în proiect. Considerăm că atractivitatea aplicării acordului de recunoaștere a vinovăției și a acordului judiciar de interes public trebuie să fie determinată mai degrabă de condițiile acestuia și de etapa procesuală la care se aplică.

Din normele propuse prin proiectul legii reiese că persoana pusă sub învinuire, după negocierile cu procurorul, luînd în considerare reducerile limitelor de pedeapsă, este tentată de a încheia acordul de recunoaștere a vinovăției. Este cert că majoritatea persoanelor învinuite, din start, vor încheia acordul de recunoaștere - recunoașterea încadrării juridice a faptei făcută/negociată de către procuror pentru a putea beneficia de judecarea cauzei sale într-o procedură simplificată.

Din analiza normelor legale ajungem la concluzia că inculpatul trebuie să recunoască încadrarea juridică a faptei făcută/negociată de către procuror pentru a putea beneficia de judecarea cauzei sale într-o procedură simplificată. O astfel de condiție ar leza deplinătatea de jurisdicție a instanței de judecată care examinează cauza penală pentru că aceasta nu ar putea recalifica fapta imputată persoanei, chiar și în situația în care ar constata că calificarea faptei efectuată de procuror este una eronată. Aprobarea de către procurorul ierarhic superior a acordului judiciar de interes public ar putea duce la subminarea

independenței și responsabilității procurorilor. Atragem atenție că încadrarea juridică a faptei penale, identificarea normei aplicabile cazului și stabilirea pedepsei nu țin de competența procurorului, aceasta fiind de competența instanței de judecată. Cert este că judecătorul cauzei nu poate fi obligat să pronunțe o soluție în funcție de acceptarea vinovăției de către inculpat. Astfel, judecătorului îi revine sarcina să se asigure că persoana în discuție și-a asumat în mod liber calitatea de autor al faptelor și să verifice realitatea acestora. Judecătorul nu trebuie să verifice doar existența consimțământului persoanei, ci și onestitatea acesteia. Instanța de judecată efectuează încadrarea juridică a faptei în funcție de circumstanțele concrete ale speței deduse judecătii. În acest sens sunt relevante constatările Curții Constituționale expuse în Decizia nr.76 din 21 mai 2019, § 18, Decizia nr.40 din 8 mai 2018, § 22. De asemenea, instanței de judecată îi revine sarcina încadrării juridice a faptelor și, prin urmare, instanța nu este obligată să adopte încadrarea data/negociată de către procuror.

Cu referire la *noua redacție a art.504 „Dispoziții generale”*, menționăm că aceasta urmează a fi revăzută, deoarece nu este clară și conduce la diferite interpretări. Considerăm că nu ar trebui să fie excluși de la aplicarea acordului de recunoaștere a vinovăției minorii, conducătorul grupului criminal organizat sau organizației criminale, precum și persoanele învinuite de infracțiuni deosebit de grave sau excepțional de grave. În cazul conducătorului grupului criminal organizat, prin acceptul acestuia de a încheia acord de recunoaștere a vinovăției, poate conduce pe parcurs la dezvăluiri din partea acestuia, care ar putea contribui la descoperirea infracțiunilor ori la demascarea și urmărirea penală a altor conducători ai grupurilor criminale organizate.

Cu referire la infractorii minori, menționăm că acestora li se aplică un tratament juridic mai favorabil decât infractorilor adulți, cu mai multe garanții procesuale, inclusiv și reducerea cu ½ a limitelor de pedeapsă. Prin excluderea minorilor de la aplicarea acordului de recunoaștere a vinovăției, poate pune infractorii minori într-o situație similară cu infractorii adulți. Considerăm că această abordare nu este corectă, reieșind din faptul că minorul este asistat de un avocat.

Atragem atenție la *norma de la alin. (3) lit.b*), care nu este clară, de ce procedura nu se aplică în cazul infracțiunilor a căror pedeapsă cu închisoarea este mai mare de 15 ani. Astfel, necesită a fi revăzută.

La *art.505 „Condițiile de inițiere și încheiere a acordului de recunoaștere a vinovăției”*, reiterăm opinia expusă mai sus, că aprobarea de către procurorul ierarhic superior a acordului de recunoaștere a vinovăției ar putea duce la subminarea independenței și responsabilității procurorilor.

Cu referire la *art.506 „Conținutul acordului de recunoaștere a vinovăției”*, reieșind din faptul că o condiție obligatorie de încheiere a acordului este cooperarea cu organul de urmărire penală, considerăm oportun ca această condiție să fie inclusă în conținutul acordului, la condiții generale.

Alin. (3) prevede că apărătorul certifică separat, în scris, declarația că acordul de recunoaștere a vinovăției de către învinuit a fost examinat de el personal, că procedura de încheiere a lui, prevăzută de prezentul capitol a fost respectată și că recunoașterea vinovăției de către învinuit rezultă din înțelegerea lor confidențială anticipată. Recomandăm de a revedea această normă, deoarece certificarea separată printr-o declarație de către apărător a respectării procedurii de încheiere a acordului pare să fie inutilă. Apărătorul este parte semnatară a acordului de recunoaștere a vinovăției, mai mult decât atât, participă la examinarea acordului în instanța de judecată și poate face declarații, prezenta explicații.

La *art.507 „Trimiterea cauzei în judecată”*, reiterăm viziunea expusă mai sus, că aprobarea de către procurorul ierarhic superior a acordului de recunoaștere a vinovăției ar putea duce la subminarea independenței și responsabilității procurorilor.

La *art. 509 alin. (2)* prevede că acordul de recunoaștere a vinovăției poate fi examinat în ședință închisă dacă acordul a fost încheiat în condițiile art. 506 alin. (2) și dacă datele prezentate sau declarațiile oferite ar duce la încălcarea confidențialității urmăririi penale într-o altă cauză penală. Considerăm de

prisos această normă și recomandăm excluderea acestui alineat. Aceasta o motivăm prin faptul că există regulile cu privire la publicitatea procedurii, care se aplică în mod corespunzător ședințelor judiciare la care se examinează acordul de recunoaștere a vinovăției.

La art. 509¹ „Adoptarea sentinței în cazul admiterii acordului de recunoaștere a vinovăției”, alin. (7) prevede că sentința adoptată în condițiile prezentului articol este definitivă, însă poate fi atacată cu recurs de către procuror, inculpat sau apărătorul acestuia în termen de 15 zile de la pronunțare, invocându-se doar erorile procesuale și măsura de pedeapsă stabilită. Norma necesită a fi revăzută, deoarece nu vedem oportunitatea atacării sentinței de admitere a acordului, atît timp cît acordul de recunoaștere a vinovăției a fost încheiat între procuror și învinuit, iar instanța de judecată doar îl aprobă în formula în care există. Pe de altă parte, invalidarea hotărîrii de aprobare a acordului pe motive de procedură este ilogică atît timp cît unica soluție posibilă este restituirea dosarului către procuror.

La art 523³ „Conținutul acordului judiciar de interes public” alin. (3) prevede că apărătorul certifică separat, în scris, declarația că acordul judiciar de interes public a fost examinat de el personal, că procedura de încheiere a lui, prevăzută de prezentul capitol, a fost respectată și că încheierea acestuia de către reprezentantul persoanei juridice învinuite rezultă din înțelegerea lor confidențială anticipată. Norma necesită a fi revăzută, deoarece considerăm de prisos certificarea separată printr-o declarație de către apărător a respectării procedurii de încheiere a acordului. Apărătorul este parte semnatară a acordului de recunoaștere a vinovăției, mai mult decît atît, participă la examinarea acordului în instanța de judecată și poate face declarații și prezenta explicații. Considerăm că certificarea separată a acordului de către apărător nu este necesară atît timp cît avocatul semnează alături de clientul său, iar ulterior va trebui să apară în fața instanței de judecată.

La art. 523⁴ „Transmiterea spre confirmare a acordului judiciar de interes public” alin. (1) prevede că după semnarea acordului judiciar de interes public și autorizarea de către procurorul ierarhic superior a acestuia prin rezoluție, procurorul sesizează prin demers instanța de judecată pentru confirmarea acordului judiciar de interes public. Reiterăm obiecția expusă deja în prezenta analiză, precum că aprobarea/negocierea de către procurorul ierarhic superior a acordului judiciar de interes public ar putea duce la subminarea independenței și responsabilității procurorilor.

Modificarea Legii nr.1104/2002 cu privier la Centrul Național Anticorupție

Proiectul propune completarea art.4 alin.(1) cu lit. h) care prevede că în atribuțiile Centrului Național Anticorupție intră monitorizarea persoanelor juridice învinuite de comiterea infracțiunilor de corupție care au încheiat acord judiciar de interes public. Nu este clar cum va fi efectuat acest fapt, care va fi procedura de monitorizare și, prin urmare, considerăm inoportună această completare. Pentru respectarea clarității și întru evitarea înzestrării Centrului cu o atribuție formală este necesar de a reglementa procedura/mecanismul de monitorizare a persoanelor juridice învinuite de comiterea infracțiunilor de corupție care au încheiat acord judiciar de interes public.

Concluzii

Proiectul necesită o redactare substanțială atît sub aspectul limbajului și expresiei juridice, cît și sub aspectul excluderii apariției elementelor coruptibile, urmînd a fi revizuite normele neclare și/sau inoportune, care conțin formulări ambigui ce admit interpretări abuzive și care nu oferă mecanisme suficiente. Accentuăm că pentru a asigura normelor juridice o înțelegere mai bună și o aplicare corectă este esențial ca redactarea actelor normative să fie una de calitate, redactate în mod inteligibil și unitar în conformitate cu principiile uniforme de prezentare și de tehnică legislativă, astfel încît beneficiarii normei să-și poată cunoaște drepturile și obligațiile sale. În consecință, considerăm necesar revizuirea textului proiectului de lege pentru a corespunde celor trei criterii de calitate – accesibilitate, previzibilitate și claritate.